

KILENCVENHÉT ESZTENDŐ Takáts Gyula születésnapjára

Harminckét évvel ezelőtt a budapesti Fészekklubban ünnepeltük a hatvanöt esztendőes Takáts Gyula születésnapját. Az ünnepi köszöntőt népes hallgatóság előtt a régi barát: Jékely Zoltán tartotta. Ennek néhány mondatát szeretném idézni: „valami, (...) ami nem hagyható említelen sem most, ünneplése pillanataiban, sem életműve általános fölmérésekor. Egy olyan sajátosság, mely Takáts Gyulát egyenest az emberföldrajzi fantasztkumok sorába emeli: ez a hatvanöt éves költő, akit itt tisztelhetünk hús-vér alakja szerint csakúgy, mint szellemi kivetülése szerint — ez az ember itt, Európában, Magyarországon, Somogy megyében, Kaposváron, egyazon házban élte le a 20. század vagy akár a történelem legvérvízatarosabb hat és fél évtizedét! Bizony, több, mint ritkaság, valóságos csoda ez, mirákulum a javából: »nemzet örlelkeihez« folyamodó elhatározás és hűség csodatétele.”

Azóta évtizedek maradtak mögöttünk, és a hűség csodája, akár a bibliai pátriarchák esetében, akiknek életkora messze meghaladta az emberek számára kimért időt, azóta is itt van közöttünk. Ebben az ünnepi órában különösen, minthogy nemcsak Takáts Gyulát köszönhetjük a maga emberi valójában, hanem a folyamatosan alkotó költőt is, akinek ez ideig utolsó verseskötete *Hol is a Volt* címmel a közelmúltban került kezünkbe, és így lehetőségünk van arra, hogy ne pusztán a magyar irodalomban ritka magas életkorra figyeljünk szeretettel, hanem az alkotó művésze is, aki a múlt évtizedek fáradalmait legyőzve ma is képes arra, hogy a vers ünnepévé tegye a hétköznapiakat.

A vers ünnepévé és mindannyiunk ünnepévé, hiszen az alkotó munkának az a példája, amelyet Takáts Gyula ma is, közel a századik esztendőhöz felmutat, biztatást jelent számunkra. Ebben a példában jelen van az állandóság, egyszersmind a szüntelenül megújuló figyelem a természet és az emberi élet állandó változásai iránt. A költő ma, gondolom, többnyire kaposvári otthonában dolgozik, és csak ritkábban jut el abba a balatonfelvidéki: becehegyi házba, amelynek tornácáról a messze szemhatáron tekintett át: nemcsak a balatoni tájban, hanem a történelemben, a hagyományban, a magyar és az európai költészetben is.

Ezt a széles horizontot ma az emlékezet és a képzelet őrzi és védelmezi. „A Nap, ha kél —

olvasom *Barátainak a hegyről* című költeményben — Csú Fu a háza ajtaján / árnyékát lépve át, / a teraszán megáll / s a két oszlop alatt / kinyitva könyvét, / egy lepkeszárny / s az ég között / hallgatja, mit izen a fény...” Igen, ez a fény mindig izesen, mindig jelen van, és a kaposvári könyvtárszobából ugyanazt a széles látóhatárt világítja be, mint a becehegyi tornác fölött kinyíló égből. A közvetlen látványt és észlelést a jelenben a meditáció, a képzelet és nem egyszer a nosztalgia váltotta fel vagy legalábbis szőtte át.

Ennek a meditációnak a hőse Csú Fu, a költő, és ennek a nosztalgiának a hazája Drangalag. Mindkettővel találkozhatott Takáts Gyula olvasója közel két évtizeddel ezelőtt a *Versek Drangalagból* című kötetben — azóta Csú Fu alakja és Drangalag kulturális geográfiája kiteljesedett. Bizonyára nem véletlen, hogy egy képzeletbeli keleti országban kalandozik az ihlet, és egy képzeletbeli kínai költő szájába adja szavait a költő. Megszámoltam, a *Világirodalmi Lexikon* második kötetében összesen tizennégy Csú, Csou vagy Csü nevű kínai költő található — Csú Fu nincsen közöttük. A kínai álruhának nyilvánvalóan filozófiai és esztétikai háttere van: a kínai költészetben általános a meditáció, a természetfilozófia, az az érett bölcsesség, amely áthatja Takáts Gyula költeményeit is. Talán ez magyarázhatja azt, hogy a költő a keleti bölcsesség egy képzeletbeli képviselőjének arca mögött nyilvánítja ki a maga érzéseit és felismeréseit.

Egy anekdotával szeretném befejezni. Annak idején, midőn az egri egyházmegyei káptalan Samassa József bíboros-érsek talán nyolcvanadik születésnapját ünnepelte, az egyik kanonok azal fejezte be köszöntőjét, miszerint szeretné egy esztendő múltán is megünnepelni a főpapot. Mire az érsek így válaszolt: „Ne akarjunk határt szabni az Úristen kegyelmének!” És még jó néhány esztendőn át kormányozta egyházmegyéjét. Takáts Gyulának sem azt kívánom csupán, hogy jövőre ugyanitt tartsunk születésnapot találkozózt, tartsuk meg ezt a szép születésnapot még hosszú éveket. Úgy tetszik, verset írni legalább olyan biztos életmeghosszabbító orvosság, mint bármely patikaszer: kívánok Takáts Gyulának még sok-sok esztendőt, egészségben, örömben és szeretetben, és kívánok neki és persze magunknak új és új verseket, verseskönyveket.

(Elhangzott 2008. február 4-én Kaposváron a költő születésnapjára ünnepségen.)

POMOGÁTS BÉLA